

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orationes P. Josephi Ignatii Chiaberge, Societatis Jesu

Chiaberge, Giuseppe I.

Augustae Vind. & Oeniponti, 1752

Gregorius XIII. Pontifex Maximus Sæculorum Felicitas. Oratio Funebris
Anniversaria. Habita in Aula Maxima Collegii Romani Anno Sæculari MDCC.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68656)

GREGORIUS XIII.

PONTIFEX MAXIMUS

SÆCULORUM FELICITAS.

ORATIO FUNEBRIS

ANNIVERSARIA.

Habita in Aula Maxima Collegii Romani

ANNO SÆCULARI MDCC.

Instituerunt sapienter Majores nostri; ut GREGORIO XIII. solemne penderemus quotannis laudum vestigal, perpetuum grati animi monumentum, EMINENTISSIMI ECCLESIAE PRINCIPES: Ut quando Pontifici, de Nobis optimè merito, pares referre grates non possumus; eo saltem quo possumus modo, & quamdiu possumus, referamus. Quòd si omnes in posterum anni tributum hoc laudis persolvere pontifici, vel de omni Posteritate optimè merito debent, sæcularis hic potissimùm annus, qui duorum tangit confinia sæculorum, exeuntis videlicet, ac ineuntis, præcipuo quodam jure, facer esse GREGORII laudibus debet. Quàm enim decet; ut in hoc Romano Lyceo, ubi, Tanti Principis beneficiò, bonis erudiuntur artibus, moribus optimis imbuuntur sæcula, quàm, inquam decet; ut, cum eadem incipiunt, aut desinunt, ejus Nomen, laudesque prædicent, cujus Liberalitati, ac Magnificentiae acceptum ferunt, quòd iis erudiri, atque imbui possint? Assuescant Sæcula, dum velut è cunis prodeunt, balbutire, ut possunt, GREGORII Nomen: jam tum incipiant, primulis vocibus optimum Parentem salutare: Cum verò ad interitum vergunt; eam, qua frui licuit, felicitatem in Eum referant, qui non sui tantùm sæculi, sed subsequen-

tium omnium felicitati prospexit: ut SÆCULORUM dici FELICITAS jure possit.

Consueveras olim, Roma, cùm Imperatores tuos, (quibus adulari, aut proderat ad felicitatem, aut oportebat ad salutem) celebrare præconio illustri, & præclaro insignire cognomento velles; Consueveras, inquam, illorum inscribere Numismatis: SÆCULI FELICITAS. Moderatius quidem istud, quàm cùm eos in numerum Deorum transcriberes, divinisque honoribus coleres, quos commune mortalibus fatum intra hominis conditionem incluserat, vel communia ferè illis Principibus vitia infra hominis conditionem dejecerant. Fuerit illud adulantis delirium, vel quædam obsequii erga bonos Principes Intemperantia, quod amor virtutis, aut crudelitatis metus expresserit. Constat illud quidem certè, nullum Principi nomen aptius, nullum augustius inveniri posse, quàm si FELICITAS sui SÆCULI appelletur. Re ipsâ enim hoc habent Principes commune cum DEO, quòd felicitatem hominibus impertiantur: quod cùm faciunt, Populorum Felicitas appellari meritò possunt. Verùm ne adulari ego ipse videar: Magnificentius longe, quàm veriùs optimus quisque Imperator Sæculi dicebatur Felicitas, cujus Imperium & modicis definitum Terræ limitibus, & angustò temporis spatiò claudebatur. Nunc enimvero, quòd eos Divinitus sortita es Principes, Roma, qui Terras, & Maria, Cælumque ipsum dominationis quadam amplitudine complectuntur, quique ad eam nati sunt felicitatem hominibus procurandam, quæ nullis unquam definiri sæculis potest; si profectò, si Se tanti capaces Imperii, tantæq; felicitatis opifices præbeant, digni sunt, qui citra assentationem omnem, non unius tantùm sæculi, sed SÆCULORUM FELICITAS prædicentur.

Cogno-

Cognomentum hoc augustissimum, & planè Divinum peculiari quodam sibi jure vindicat GREGORIUS BONCOMPAGNUS PONTIFEX MAXIMUS, ejus nuncupationis TERTIUS DECIMUS: qui eò semper omnem operam suam, ac studium, cogitationesque omnes intendit; ut omne Felicitatis genus, omni Mortalium generi, omnibus in posteram Sæculis compararet. Argumentum dicendi amplum, ut videtis, dignum hoc tempore, dignum loco, dignum Româ, dignum GREGORIO: de quo nisi apud Sapientes dicerem, verendum mihi esset, ne plus admirationis habiturum esset, quàm fidei. Sed & apud eos loquor, quibus exploratæ penitus sunt res ab eo gestæ immortales, amplissimæq; & in eo versamur loco, in quo Parietes ipsi, Tanti Pontificis monumenta, Posteritatis felicitati sacra, disertis coloribus exprimentes, locupletissimi aderunt Testes, quàm jure à Nobis SÆCULORUM FELICITAS appelletur.

PROPOSITIO.

Quàm felix est Populorum conditio; cum ejusmodi nacti sunt Principem, qui certum id, ac propositum habeat, populisque palàm denunciet, nec verbo tantum, sed re ostendat, ad publicam Se felicitatem natum, ad id supra ceteros evectum, & in solio collocatum esse: non secus ac sidera, quæ ut Terris luceant, insident Cælo! Eo primùm die, quo GREGORIUM ad Orbis Catholici regimen omnia publicæ felicitatis delegerunt Vota, primam hanc, dignam Principe, dignam Pontifice, dignam GREGORIO vocem edidit: Se in omnibus aliud nihil, quàm felicitatem publicam spectaturum. O vocem beatissimam, quæ felicitatem Populis futuram nunciavit, futuri Principatûs ideam haud obscure adumbravit, & imaginem verissimam, Divinamque proposuit! Dubitavit nemo de Felicitate illa, quam is promitteret Princeps, quem certò sci-

rent,

rent, ea quæ diceret, velle; quæ vellet, posse. Immo verò præsentem illico felicitatem omnes invicem gratulabundi sensere. Incipit enim felix esse, qui brevè se futurum putat. Nec verò mutuas Populorum gratulationes perturbare potuerunt, occurrantes ubique Terrarum calamitates innumeræ. Cùm intelligerent omnes, Magno Pontificis animo obices istos, non impedimentum ad maxima, quæ meditabatur, consilia; sed incitamentum esse allaturos: Et quò gravioribus cum difficultatibus conflictandum foret, quò major vis malorum urgeret; eò majorem Tanti Viri laudibus, virtutibusque materiem præberi, amplioremque sese aperire campum, ad uberiores bonorum segetem colligendam. Et sanè quoties illorum caliginem temporum cum ea comparo serenitate, ac luce, quæ GREGORIO imperante, Orbi Terrarum affulsit; toties ea subit animum cogitatio: Arcanâ quadam destinatione Superiorum, idcirco tunc temporis ademptam veluti felicitatem; ut eam GREGORIUS, ingenti cum fœnore, omnibus in posterum sæculis redintegraret. Quod quidem ut liquidò constet; revocate in animum, Auditores; Duplex esse Felicitatis genus. Alteram Civilem dixerim, & Humanam; Sacram alteram, atque Divinam. Utramque GREGORIUS, toto penè terrarum Orbe prostratam erexit, erectam amplificavit, amplificatam firmavit.

DIVISIO.

I.
ORATIO-
NIS
PARS.
Civilis felicitas tribus constat.

I.
Pacis Tranquillitate,

Et primò quidem Civilem Felicitatem tribus confici existimo: Pacis Tranquillitate, Opulentiam Civium, Bonarum Artium cultu. Hæc enim ubi unà consenserint, ibi existit otium cum dignitate, quo nihil unquam felicius Republicæ ne fingi quidem à sapientibus potuit.

Tibi gratulor, Felicissime Pontifex (præsentem enim alloqui videor, qui omnium præsens erit memoriæ sæculorum) Tibi, inquam, gratulor, quòd incideris in plena calamitatibus tempora: Ut indè innotesceret magis Tuæ Virtutis

tutis

tutis amplitudo, nostræ Felicitatis cura. Circumspice Orbem, tuo subjectum imperio: Occurreret ubique vel amissæ desiderium, vel amittendæ metus felicitatis. Quid, quòd ne ipsam quidem usquam reperies umbram felicitatis, & initium? Cum enim Tranquillitas reliquorum sit creatrix, & nutrix bonorum; omnia cernes ubique Bellorum, seditionumque, vel tumultibus, vel suspicionibus perturbata. Aspice Hispaniam Belgicis turbis incertam; Lusitaniam clade Principis inflammata; Poloniam de novo Rege sollicitam, & in partes Religionis causâ distractam. Aspice Angliam, ob Reginæ scelus, in bonos furentem; Germaniam novis in dies tumultibus, acerbisque Hæreticorum odiis convulsam; Galliam discordem, & utrique pariter timentem, Regno, & Religioni. Ipsam denique aspice Religionis sedem, Italiam, quâ Principum factionibus, quâ suspicionibus, nec Sibi satis, nec Romano Pontifici fidentem. O temporum perturbationem tristissimam! Quis in his dissidiis, erroribus, miseriis aliquem felicitati revocandæ locum esse putet? Quem non oppressisset hæc rerum moles, quæ GREGORII animum, omnibus difficultatibus celsiorem erexit?

Tam infelicium temporum conditionem sibi GREGORII felicitati vertit: quòd indè Populos facere feliciores posset, veteris comparatione calamitatis. In spem itaque præsentioris felicitatis assurgens, quod voce illa, divino planè instinctu prolatâ, sponderat, omnes eò curas, cogitationesque convertit, ut Orbi Catholico Tranquillitatem ubique tutissimam compararet. Jam Oratoribus sapientissimis ad Principes missis, jam plenis sapientiâ, & benevolentiam litteris; modò Authoritate, modò consilio usus, tot ubique Terrarum perturbationes composuit tandem. Insuperò composuit statim. Statim Melitensium Equitum acies, fraterna mox ruituras in vulnera, ad Pacis celeriter foedera

foedera revocavit. Statim civilia Ligurum incendia, nec suis obruenda fluctibus, Pacis auram restinxit. Statim Polonum cum Sveco, cum Mosco Germanum, datis in foedera dextris, conciliavit. Statim . . . Sed quid in immensum excurro per singula? Statim omnes armorum motus, furoresque compefcuit, omniumque animos ad publicam tranquillitatem inflexit.

Sapienter.

Quid hic prius, GREGORI, quid in Te potissimum mirer? Eamne Divinam plane Sapientiam, quae involutas adeo rerum ambages explicavit; quae tot Principum animos ad concordiam inclinavit, è bello ad pacem, è tumultu ad otium traduxit? An celeritatem, qua tot procillas ita repente sedasti, ut improvisa quies memoriam pristinae tempestatis propè obliteraret? Illamne potius mirer amplitudinem mentis, quae res innumeras, gravissimasque complexa, non modò nullis premi angustiis potuit; sed ne occupari quidem: Adeo, ut, cum de Orbis universi tranquillitate cogitares, nihil de mentis tranquillitate, ac pace perderes; privatorum interea causis, atque emolumentis incumberes; & qui tantus in maximis eras, totus esse in minimis videreris? Imòverò perinde ac si tantae magnitudinem mentis jam non caperet Orbis Terrarum; alios sibi quærens Orbes, in Cælum usque se contulit; & exortam ibi quandam veluti seditionem astrorum, & perturbationem temporum stabili lege composuit.

Kalenda-
rium à
GREGO-
RIO refor-
matum.

Macte his animis, GREGORI, & quam coepisti mortalibus parere, felicitatem absolve. Magnum est, ac Divinum, quòd Tranquillitatem Orbi Catholico comparaveris: quòd Cælo, & Sæculis suam etiam tranquillitatem, & ordinem restitueris. Sed non adhuc factum est satis Populorum votis, Sæculorum Felicitati, Tuæque vel Virtuti, vel gloriae. Partò feliciter otio, nunc Tibi de Dignitate ipsa cogitandum est; Augendæ opes: sublevandæ Pauperum
cala-

calamitates : consulendum Reipublicæ comodis : Revocandus Bonarum Artium cultus ; ut Orbis Terrarum eâ , cujus Author es , tranquillitate honestè frui , ac suaviter possit.

Non meas , non Populorum preces expectat ejus Liberalitas Principis , quæ omnium prævertit vota. Vix electum Pontificem novimus , statim Beneficentissimum , ac penè prodigum sensimus. Eâ ipsa die triginta aureorum millia distribui in Pauperes jussit : Venturæne dixerim semina , an præsentis fructus felicitatis ? Nefas duxit , priùs Principem , quàm liberalem deprehendi ; & felicitatem priùs spondere , quàm dare. Pulchrum est , ac Tuum , GREGORI , quòd Principatûs initiô , non modò à Populo tributa non exigis , sed ipse Populo liberaliter donas. Pulchrius tamen , quòd morem istum constanter sequutus , perpetuo largitionum usu , Liberalitatem Principis Pauperibus quodammodo feceris vectigalem. Hæc enim est Beneficiorum conditio : ut vectigalium more excipiantur , cùm statis temporibûs conferuntur. Aliorum hoc Principum fuerit , aliena munera in tributa convertere. Sua GREGORIUS munera referri in rationes Pauperum jussit ; ut tributorum in morem Pauperibus penderentur. Et quidem quàm digna quæ solvantur à principe Tributa : Vicies centena , & quadringenta aureorum millia in Pauperes erogata ! Liberalitatem istam imortalitati consecraturus Senatus Romanus , marmoreum in Capitolio GREGORIO simulacrum erexit , hâc inscriptum Epigraphe : OB SINGULARI BENEFICENTIA IN EGENOS DISTRIBUTUM SESTERTIUM OCTINGENTIES.

Bene est , Roma , quòd Jovis occupat in Capitolio locum Liberalissimus Princeps , quem meliùs Antiquitas appellâset Jovem. Olim Jovis appellationem , & existimationem Divinitatis mortali fecerat , juvare , & prodesse mortalibus : Quòd nihil tam Divinum putaretur ; quàm beneficia

2. Opulentia Civium,

cui GREGORIUS consuluit : Beneficentia.

In Pauperes.

quibus distribuit 2400000 aureorum.

ficia hominibus elargiri. An non potiori jure apud antiquos illos Divinitatis dispensatores prodigos, parem fecisset GREGORIO existimationem, ac nomem, addita studio adjuvandi mortales, præcipua sublevandi pauperes cura? Nullum enim Beneficentiæ genus Divinius, quàm quod nullâ spe redimendi, in egenos impenditur. Et sanè quàm accuratè, ac sollicitè occurrere calamitatibus pauperum studuit? Xenodochia frequenter invisere, ac ditare: Dotem Virginibus, Peregrinis alimenta largiri: perenni quodam congiario pauperes recreare. Quid etiam, quòd sæpe Munificentiam suam per Urbem circumferens, suis Ipse manibus, densatis pauperum gregibus, stipem multiplicem singulis largiebatur?

*Sæpe suis
Ipse manibus.*

Quale spectaculum, Roma, cùm Principem tuum, Moderatorem Orbis Terrarum, imistum cerneres pauperum turbæ, occursantis Populi impetu huc, illuc abreptum, nequidquam Prætoriana obluçtante Custodia: Dum interim mitissimus Princeps vim populi pati gauderet; quam oblitus Pontificiæ dignitatis amor, & blandè protervus inferret! O novum, ac triumphale spectaculum, ubi Liberalitas Principis de Sua ipsius Majestate triumphat! Quamvis nihil hoc facto Tanti Principis Majestati detractum, quæ ad summum Dignitatis, Virtutis, Gloriæq; fastigium evecta, hoc uno tandem augeri poterat modo: si se ipsam demitteret, & ad aliena incommoda sublevanda deprimeret. Dei planè mos est, ut liberalitatem exerceat, suam quodammodo negligere Majestatem.

*In omnes:
Operibus
Magnificentia.*

Sed parùm adhuc ista sunt Munificentia Tuæ, quæ omni beneficiorum genere, omne mortalium genus, omniâque in posterum sæcula complecti debet. Quod enim unquam non ad utilitatem tantùm, sed ad dignitatem Reipublicæ exoptati commodum potuit, quod non illico munificentissimus Princeps magnifico sumptu paraverit? Quid me-

memorem additas Vaticanis Ædibus moles, vibratas salientibus aquas, suspensos canalibus Fontes, deciduos è fontibus Fluvios, junctum pontibus Tyberim, stratas in salebroso, & prærupto solo Vias, restituta Tempa, erecta Cœnobia, ornata Sacella, imposita Quirini collibus Pontificii adyti veneranda Sacra, Horrea propulsandæ penuriæ ad Esquillas collocata? Hæc, aliæque innumera, tot locis diffusa, Pontificiæ Beneficiæ Monumenta ingentis illius animi imaginem præferunt, qui ad omnia humana, vel ornamenta, vel comoda paratum semper, accinctumque se præbuit. Eam enim Magnificentiam, ac stabilitatem ostentant; ut satis intuentibus constet, æternitati sacra, æternitatem esse æquatura. Nullum ergo sæculum, Pontifex optime, expers erit Liberalitatis Tuæ: ut nullum fuit hominum genus, nulla tam remota, ac diffusa Natio, ad quam non aliqua Tuæ liberalitatis portio pervenerit. Non enim unius Italiæ, aut Europæ finibus claudi se passa est Liberalitas Tua, sed more Solis, omnia perlustrantis, ditantisque, Asiam, Africam, Americanosque tractus beneficiis implevit.

Divinam hanc Beneficiam Tuam non audientes modo, & legentes, sed suismet oculis intuentes Posteris, quod nos ipsi facimus, incredibili quodam erga Te amore, & admiratione rapiuntur. Sed quanto stupore percussos videre videor, cum intelligent, quod omnibus dedisti, nemini ereptum? Constat enim illud certissimum, nullum à GREGORIO impositum Populis vectigal, plurima verò, & magni proventus remissa: neque ullum passus est Populi onus, nisi quod ad publicam felicitatem spectans, non inter onera esset, sed inter munera computandum, Utrumque Liberalitatis Tuæ: Vel quòd onerosa Populo Tributa dissolveris; vel quòd aliqua esse permiseris, ad pensitantes ipsos foenore multiplici reversura. Omnibus ergo locupletatis, unus pauperior factus est Princeps. At ne Ipse quidem.

*Ærarium
ipsum ditavit*

dem. Non est exhausta, non imminuta opibus ejus Liberalitas Principis, quæ reliquos omnes ditavit. Inoverò Ærarium ipsum Pontificium plurimo alieno aere liberavit: & quod mirum est magis, annuo insuper centum millium aureorum redditu auxit.

suâ industriâ

Hærebunt ad hæc admirabundi invicem Posterî, rogantes mutuò: Quî fieri tandem potuerit; ut tot tantisque opibus in omnium utilitatem profusis, remisissis Populo vectigalium proventibus, adhuc tamen Ærarium ditaveris: Cùm reliqui Principes, etsi multa à Populo exigant, pauca distribuunt, deesse tamen sibi plurima sentiant? intelligant tamen, vertendum id miraculo sapientiæ, & Frugalitatis Tuæ. Sapientiæ quidem, quæ ferrifodinis inventis, absterfis exsiccatisque Paludibus, aliisque id genus artibus, naturam ipsam sibi vectigalem fecit: Illi pensanda imposuit Tributa Populorum, & distribuenda sæculis dona. Nec dictu absolum puto, Naturam ipsam rerum, in certamen veluti Liberalitatis adductam, quas gremio condit, divitias sponte suâ largissimè profudisse, implevisse agros ubertate multiplici: ut tantæ Liberalitatis materiem sufficeret; & dispensanda mortalibus, sæculisque omnibus munera GREGORIO Parenti optimo suppeditaret.

& Frugalitate;

cujus exemplo omnium cupiditates imminuit,

Tribuendum præterea Frugalitati Tuæ, GREGORI, quæ omnem luxûs materiem, quæ infinita propemodum solet esse Principibus, in Liberalitatis materiem convertit. Sed non ingens tantum Liberalitatis fructus in mortales omnes ex hac Parsimoniâ profluxit. Frugalitate etiam istâ impositus est alienis cupiditatibus pudor: pulsa indigentia, quam immodica cupiditas parit. Cùm enim ad mores Principis componamur omnes; quis auderet remotorum littorum pisces, peregrini aëris volucres, alieni temporis flores optare; cùm videret Principem suum, Terrarum, hominum-

númque Dominum, parcè contentéque viventem, modico, & vulgari cibo jejunia longa solantem?

Immodicis itaque cupiditatibus demptis fecisti Posteris dubitandi locum: Tene liberalem magis Liberalitate ipsa; an Frugalitate praestiteris. Enimvero haud satis scio, magisne ille divites faciat, qui opes cupientibus donat, an qui cupiditates ipsas imminuit. Cum enim opes, non secus ac addita igni materies, cupiditatis immodicae flammam non extinguant, sed augeant: quò plures opes suppedites; eò cupidores interdum, ac miseres facis: plura sufficiens irritamenta cupiditatis, & incrementa indigentiae. Ubi verò modum cupiditatibus ponas, subtracta indigentiae causa, eò divites magis, quò minus cupidos facis. Utcumque res habeat, sapienter, ac liberaliter, Munificentissime Pontifex, utroque humanae Reipublicae à Te consultum est modo, vel Beneficentiâ, vel Parsimoniâ tuâ. Altera opes mortalium auxit: Altera cupiditates compressit: Utraque divites fecit.

Perge, quae reliqua publicae Felicitatis pars est, Bonas Artes, ac Disciplinas erigere jacentes; earumque dignitatem, & cultum augere: Quid enim est ignava, & opulenta Tranquillitas, nisi plurimorum illicium, & lenocinium vitiorum? At quo tandem in loco ista commemoro? Nempe in hoc Romano Lyceo, quod merito Regiam dixerim GREGORII Beneficentiâ Bonarum Artium perpetuitati, ac dignitati constructam. Vagabantur passim incertis sedibus praestantissimae Artes: Nusquam ferè domicilium stabile, ac certum habebant. Cum enim suapte naturâ, & ingenio studiosae sint Pacis, & Tranquillitatis sociae; quo tandem in loco sibi stabilem sedem deligerent, in ea perturbatione temporum, cum ubique Tranquillitas domicilium haberet in fuga?

ac proinde
omnes ditavit.

3. Bonarum
Artium cultu,

cui promovendo
GREGORIIUS erexit:
Collegium
Romanum.

Sapiens hoc Tuum consilium GREGORI, quòd Orbis Catholici Tranquillitate composita, præclaris Artibus, quæ Pacis ornamenta sunt, ac præfidia, in hac Urbe Urbium Regina, non stabilem modò, sed perpetuam sedem, & quoddam velut imperium decernis. Bene est, quòd Magnificentiam animi Tui, non ut Imperatores olim, ad Amphiteatra crudelitati dicata convertis, non ad Thermas, castra luxuriæ, sed ad Lycea sapientiæ augustissima, & Bonis artibus sacra. Ut spiritu, sanguinem, & Patriam recuperare statim Artes optimæ, ubi sensere, redditas sibi in hac Urbe Dominâ Gentium Athenas suas! Abundè quidem ad earum felicitatem fanciendam, amplificandam latissimè dignitatem, & cultum. Hic enim præstantissimîs disciplinîs imbuitur ex omnibus fere Nationibus delecta Juventus, reditura ad regiones suas, ditata eruditione multiplici, atque aliis impertitura eas doctrinarum opes, quas sibi in hoc ipso loco, velut è quadam fodina sapientiæ comparavit.

Sed nihil unquam satis GREGORIO fuit, cùm esset aliquid ampliùs. Quid enim tam grande? quid tam sumptuosum, atque magnificum ad augendas, vel ornandas, vel etiam firmandas, ac stabiliendas præclarissimas Artes excogitari opportunum potuit, quod tanti Pontificis providentiam effugerit, Liberalitatem fatigaverit, vicerit Magnificentiam? Occurrunt hic statim Typographiæ amplissimæ, quas in subsidium Litteratorum instruxit. Occurrunt innumeræ, celeberrimæq; Academiæ, quas vel primò erexit, vel sustinuit labentes, vel inopes locupletavit. Sed hunc sibi præcipuè vendicant Orationis locum immortalia Gregorianæ Beneficiæ Monumenta, quæ in hujus Aulæ coronidem suis distributa coloribûs, vestros invitant oculos, Auditores, meamque incusare videntur in dicendò moram: Tot nimirum Seminaria, GREGORII manu ubique Terrarum fata.

Et

Typogra-
phias.

Academias.

Seminaria.

Et primò quidem Collegia tam multa, quæ hac ipsâ *Rome.*
 in Urbe non erexit modò, sed aluir, & proventibùs an-
 nuis locupletavit: Ut cum Nationes exteræ, ad hauriendas
 liberales Artes, Romam confluerent, quò libentiùs face-
 rent, non Præceptores tantùm Romæ invenirent; sed Pa-
 rentes, Domum, & Patriam suam. Vestram hîc Patriam
 Germani habetis, & Ungari; Vestram, Angli; Vestram,
 Græci; Maronitæ, vestram. Vos, quotquot Romam con-
 fluitis, Bonæ Artes excipiunt, ut Cives; Vos Pontificiis
 proventibùs alunt; Vos ad honores, ac dignitates promo-
 vent; Vos denique disciplinâ optimâ imbuunt, ut eas ip-
 sas in Regionibus vestris aliquando reduces dispergatis.

Quid etiam, quòd Romam quodammodo per univer- *Et ubique*
 sum Orbem circumferens, ubique Collegia posuit, quo- *Terrarum.*
 rum Catalogum texere ipsa prohibet multitudo: Quamvis
 enim supra reliquorum hominum conditionem elatus, nun-
 quam tamen se hominem esse, ac mortalem oblitus; gna-
 rûsque propterea felicitatem illam, quam Orbi Catholico
 procreare contenderat, perpetuò se tueri non posse; mo-
 dum invenit, quo vel absens in posterum tutaretur. Ubi-
 que Terrarum Seminaria posuit, quæ in spem Orbis Catho-
 lici alerent Principes optimos, Sanctissimos Præsules, Vi-
 rûsque sapientes: Qui, GREGORII Beneficentiâ, & mor-
 ribus innutriti, futuri aliquando essent publicæ Tranquilli-
 tatis Præsidia, calamitatum Vindices, Bonarum Artium
 Auctores, Universæ denique Patroni felicitatis.

Quòd si qui Populorum Felicitati prospicit, jure opti-
 mo dici Populorum Felicitas debet; An non Sæculorum
 Felicitas is appellandus est Princeps, qui Orbis universi,
 & subsequentiæ omnium Sæculorum Felicitati prospexit?

Quid verò, Auditores, quòd Civilis ista Felicitas,
 quæ postremum est vulgò Populorum Votum; optimorum
 etiam Principum meta, initium dumtaxat, ac fundamen-

II.
 ORATIO
 NIS
 PARS.
 tum *Superna Fe-*

licitas, præ-
cipuus
GREGORII
Scopus, Duo-
bus confici-
tur.

tum est, ac primus veluti gradus excelsioris longò, ac Divinioris Felicitatis, quam Sanctissimus Pontifex Orbi Universo, Sæculisque omnibus moliri semper, atque impensissimè studuit. Illius nimirum, quæ in veræ Religionis cultu, & Divinissimarum virtutum studio sita est; Quæ duò ad immortalem Coelestis Patriæ Felicitatem ita nos habiles, & comparatos efficiunt; ut eam ipsam spè quadam certâ prævertere, ac prælibare contingat. Huc enim semper toto pondere consiliorum, totoque nisu mentis incubuit Sanctissimus Pontifex: ut Divinam hanc felicitatem, quæ supernæ quædam imago est, ac festinata veluti prælibatio Felicitatis, omni mortalium generi, omnibusque in posterum sæculis compararet. Quorsum enim putatis tot artibus partam Tranquillitatem Orbis Catholici; nisi ut consociata federe Catholicorum Principum arma, omnia in Romanæ Fidei hostes converteret, iisque demum subactis, in Orbem universum inveheret veræ Religionis cultum? Quorsum tot opes, ac munera in omne mortalium genus ab Ejus Liberalitate profusa arbitramini; nisi ut occupatos beneficiis animos ad morum integritatem, & sanctimoniam volentes impelleret, & ad Divinissimarum Virtutum studia inflamaret? Quorsum denique tot ubique Terrarum Bonis Artibus exstructa Domicilia; nisi ut Divinæ hujus Felicitatis perpetuitati consuleret, ubique positis Romanæ Fidei castris, ubi totidem, ut ità dicam, sacri milites Gregoriano ære conducti, sanctioris militiæ Tyrocinia ponerent; ad tuenda perpetuò, & augenda veræ Religionis jura?

1. Veræ Religionis cultu.

Hic verò quàm ingens mihi se aperit dicendi campus, si angustia temporis ferrent? Quàm enim Orationem exposcerent, accisæ tot Hæreticorum vires; tot Nationes, ad veræ cultum Religionis traductæ, tot Belli apparatus, ac studia, in spem Orbis universi ad Fidem Catholicam redigendi?

Quàm

Quàm esset dulce, quàm copiosum referre, qua Sa-
 pientiâ, & Virtute Ugonotorum vires infregerit, Truxe-
 sium Colonia exturbaverit, Lutherum in Germania vexa-
 verit, in Gallia penè Calvinum extinxerit, è Belgio Bajum
 ejecerit, Dioscorum denique, cum Nestorio, toto Orien-
 te depulso, ac perditos exterminârit? Immensum esset Sue-
 cum, Danum, Moschum, Bungos, Thraces, Brasiles,
 Æthiopes, Indos, Persas, Japones, aliâsque Nationes,
 Insulâsque oratione percurrere, quas toto divisas Oceano,
 curâ tamen Pontificis, & Parentis Charitate complexus, vel
 Fidei mancipatas, deditas Tibi, Roma, fecit; vel Pontifi-
 ciâ Majestatis veneratione percussas inspexit.

Incredibile denique, quo labore, & constantia Catho-
 licos Principes stimulaverit, ut junctis viribus, sacro bello
 Orthomanicum nomen delerent; ob id Pontificiis ferè opi-
 bûs classes ornaverit, Hispanico, Thyrrênôque mari com-
 missas, in Thraciam alteras trecentis triremibus, & septua-
 ginta militum millibus instructas; alteras in rebellis Angliâ
 littora, non minori virium apparatu munitas. Atque uti-
 nam ingentibus Votis pares habuisset Catholicos Principes,
 nulliusque desidiâ peccatum esset! Vidisset Felicissimus Pon-
 tificex obsequentem Catholici Fidei Orbem universum, &
 quod unicè optabat, Divinæ participem Felicitatis. Sed
 quamvis eventus minùs consiliis responderit; nullâ tamen
 diminutus est parte Pontificiâ Magnanimitatis splendor: ac-
 cessit verò Constantiâ laus, quæ locò Victoriâ stetit.

Quod verò ad alteram spectat Divinæ hujus Felicitatis
 partem, Divinissimarum videlicet amorem virtutum, & cul-
 tum, quàm multa mihi cursim dicenda sunt, quæ integram
 sibi laudationem, vel singula vendicarent? Incredibilis
 nempe Vigilantia Pastoris, qua non Juventutis modò, sed
 omnium ætatum moribus, ad omnem virtutem formandis,
 ità semper incubuit; ut Draconem, vigilantia symbolum, cui prospexit

*Pastoris Vi-
gilantiâ,*

*Clementiâ
Principis,*

*Judicis
Severitate,*

Sub. exemplô.

*3. Utriusque
perpetuitati
prospexit.*

Boncompagnæ Familiæ gentilitium stemma contigisse Divinitus putem, ad GREGORII Vigilantiâ, vel promittendam, vel adumbrandam. Mira illa in præcavendis, puniendisque criminibus admista Clementiæ Severitas, Severitati Clementia: Adeò ut quos clam corripiebat, dissimularet palàm; & quos publicè puniens insequeretur suppliciis, privatim parcens commiseratione, & lacrymis prosequeretur; amarètque miseros, quos scelestos odisse cogebatur. Quo quidem temperamento virtutum præcavit Bonis, ne mali fierent; Malis, ut mali esse desinerent. Verebantur scilicet Boni Justitiâ lædere, amore Clementiæ; Mali, Clementiâ abuti, timore Justitiæ.

Sed ad hanc Felicitatis partem mortalibus conciliandam, optimò usus consiliò, omnes in Se uno complexus est maximas, divinasque Virtutes. Cùm enim Summus Pontifex in supremo rerum humanarum apice positus sit; ut Orbi universo doctrinæ luce, & sanctimonix exemplo præfulgeat; ad Eum omnium mortalium diriguntur obtutus, Omnes imitari desiderant, quem mirantur: atque ad ejus normam suos mores conformando; ad ejus similitudinem imitatione assurgere exoptant. Omnes ergo homines optimos, vel ut optimi fieri possent, GREGORIUS fecit, cùm Se optimum omnibus præbuit omnium Virtutum Exemplar.

Quàm feliciter denique per Sacerdotes, suis sumptibus, suis consiliis, operâ suâ institutos, formatos, ac formandos in posterum Divinæ hujus Felicitatis perpetuitati prospexit, testantur satis tam multi, qui vel profuso sanguine Religionem Catholicam fortissimi Martyres irrigârunt; vel sapientissimi, ac vigilantissimi Præsules, Romanam Fidem in Germaniâ præsertim, atque Britanniam periclitantem, adversus hæreses tutati sunt; vel Purpurati amplissimi, Romanæ Sedis dignitatem, ac decus ornârunt; vel

vel etiam Pontifices Maximi, Sanctissimis legibus Religionis cultum & morum Sanctitatem auxerunt, Adeò ut, quoties profuentes ab hisce Gregorianis sapientiæ, virtutisque Seminariis Catholicæ Fidei præventus mecum ipse recolo; toties in hanc spem assurgat animus: fore aliquando, ut GREGORII vota, ac studia, quibus veræ Religionis cultum, & sanctitatem morum invehere in universum Orbem contendit, per Alumnos suos, ab illa Superùm, ubi jam quiescit, Arce videat feliciter impleta.

Quid ergo reliquum fecit Sanctissimus Pontifex, ut omne Felicitatis genus, vel universis Mortalibus pareret, vel Sæculis omnibus confirmaret? Quanto itaque jure appellari à Nobis SÆCULORUM FELICITAS debet, & si quid speciosius, si quid Divinius in Mortalem cadere DEO simillimum potest.

Reliquum est, ut suam Felicitatem Sæcula GREGORIO acceptam ferant: hoc in initio, hoc in decursu, hoc in ipso interitu profiteantur: & quas ipsa per sese satis persolvere grates non possunt, suo etiam nomine, subsequentibus Sæculis persolvendas committant. Fecit Sæculum istud, facient subsecutura omnia: & in hoc ipso loco facient, quem Tanti Pontificis Beneficentia Æternitatis sacrum voluit; & Societas nostra, tot obstricta memoriâ beneficiorum, immortalibus Tanti Pontificis laudibus sacrum perpetuò fore decrevit.

Dixi.

K 3

LU-